Militair en politiek

MS Dat de militair als staatsburger naast zijn militaire professie, en ik bedoel hiermee in zijn vrije tijd, zich actief kan bezighouden met gemeente-, provinciale en landelijke politiek staat, meen ik, in het algemeen niet ter discussie. Heel wat militairen voelen zich aangetrokken tot die actieve politiek en hebben aldus hun gewaardeerde bijdrage geleverd.
Politiek bedrijven tijdens of gerelateerd aan de uitoefening van de militaire functie heeft zeker niet een ieders instemming. Het vertegenwoordigen van de officiële standpunten van defensie inzake vredes- en veiligheidsvraagstukken is evenwel inherent aan bepaalde functies. Anders ligt dat bij militaire functionarissen die à titre personel afwijken van deze officiële standpunten en die meningen in het openbaar ventileren. Daarbij dient te worden bedacht, dat functie en rang niet altijd zijn los te koppelen van de persoon.
Dient evenwel de defensieorganisatie, en derhalve haar functionarissen, actieve, op vredes- en veiligheidsvraagstukken gerichte politiek te bedrijven of dient de militair in dezen apolitiek te zijn?

De Stichting Maatschappij en Krijgsmacht heeft over dat onderwerp onlangs te 's-Gravenhage een congres georganiseerd met als titel ,,Krijgsmacht en politiek". Na de wetenschappelijke benadering van de vraag is men ingegaan op de praktische toepassing door o.m. de militaire belangenverenigingen.
Een van de gastsprekers was luitenant-kolonel dr. A. A. Klumper, die het onderwerp van wetenschappelijke zijde benaderde. Hoewel zijn voordracht, en die van de vijf andere sprekers, wordt gepubliceerd in een brochure van de Stichting lijkt mij het standpunt van Klumper interessant genoeg om ook in de Militaire Spectator daaraan enige aandacht te besteden. Kern van zijn betoog is dat de professionele militair zich niet meer kan distantiëren van de politiek inzake vrede en veiligheid. Doelstelling en functie van de krijgsmacht zijn zeer sterk verweven geraakt met de buitenlandse politiek en het veiligheidsbeleid. Dat lag, volgens Klumper, vóór de Tweede Wereldoorlog anders. Toen werd veel meer beklemtoond dat de krijgsmacht het (apolitieke) instrument van de regering was om ook met militaire middelen bij te dragen aan de oplossing van geschillen.
Na 1945 gingen personen en instellingen buiten de politiek en krijgsmacht zich intensiever dan ooit bemoeien met de problemen van vrede en veiligheid. Dat gebeurde vooral op die gebieden waarop men mogelijke oorzaken van oorlog kon bestrijden (bestrijding armoede, economische samenwerking, onderwijs, bescherming mensenrechten). De krijgsmacht kreeg concurrentie, vooral in de pogingen tot het realiseren van wat men duurzame, ,,echte" of positieve vrede noemde. In deze ontwikkelingen kreeg de actieve functie van de krijgsmacht (het voeren van oorlog) steeds minder nadruk in de samenleving, in de politiek en zelfs in de strategie. Dat ging sterk ten gunste van de passieve functie: het voorkomen van oorlogen en afschrikking.

In zijn betoog werkte Klumper die passieve functie als volgt uit. Er zijn kennelijk verschillende niveaus van vrede, namelijk *de hogere:* het duurzaam, vreedzaam naast elkaar voortbestaan van volkeren, dat is de positieve vrede; en *de lagere,* de afwezigheid van oorlog, de negatieve vrede. Het hogere niveau is eigenlijk een doel op termijn, dat voornamelijk kan worden gerealiseerd door niet-militaire inspanningen (zoals diplomatieke, sociaal-economische, educatieve, culturele en hu-

manitaire activiteiten). Dergelijke inspanningen kunnen zich echter, volgens Klumper, niet (voldoende) ontplooien indien het lagere niveau van vrede niet is gegarandeerd. De afwezigheid van oorlog is dus voorwaarde om te kunnen streven naar (en eventueel het realiseren ervan) de positieve vrede. Voor de garantie van dat lagere vredesniveau is de krijgsmacht verantwoordelijk dank zij de afschrikking; en deze werkt alleen maar indien de mogelijkheid om de actieve taak goed te willen en te kunnen uitvoeren voortdurend blijkt.

Voor deze oorlogafschrikkende taak dient de krijgsmacht dus goed te functioneren en te zijn uitgerust. Daarin ligt de primaire taak van de militaire professie. Bovendien dient ook de militair te streven naar positieve vrede. ,,Hij zal zijn positie moeten bepalen binnen de samenleving waarvan de wortels liggen in de veiligheidsinstitutie . . .", aldus Klumper. ,,Daarbij moet het hem duidelijk zijn dat het monopolie t.b.v. vrede en veiligheid niet alleen in handen is van de krijgsmacht. De militair functioneert in het netwerk van zijn verantwoordelijkheid voor zijn eenheid, de politieke verantwoordelijkheid van de krijgsmacht en maatschappelijke betrokkenheid. Alles in de juiste omvang en met de juiste accenten natuurlijk. Maar overduidelijk blijkt dat de daarbij vereiste militaire vakbekwaamheid breder is dan weleer; het militaire beroep is er niet gemakkelijker op geworden en zeker complexer. Een dergelijke bekwaamheid zal — in al haar complexiteit — evenwel uitgangspunt moeten zijn bij opleidingen, vorming en begeleiding in de praktijk van onze beroepsofficieren en -onderofficieren."

Een mening en een aanbeveling die alleszins de moeite van het overdenken waard zijn.

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op *woensdag 6 maart 1985* te 13.30 uur houdt de vereniging voor leden en introducé(e)s een bijeenkomst in het officiershotel van de Oranje-Kazerne, Deelenseweg 10 te Schaarsbergen, waar het Royal Air Force Aerospace Briefing Team (Wing Commander R. Essai en medewerkers, leden van het RAF College of Air Warfare) een presentatie zal verzorgen over het onderwerp

Military applications of space

[Some backgrounds to orbital mechanics — Reconnaissance from space — Aerospace warfare]

Na afloop wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden.

Introductie: d.t.v. de secretaris, Ikol W. F. Anthonijsz, Frederikkazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (tel. tijdens diensturen (070) 73 24 33).